

Ս Ո Ւ Ր Բ Պ Ա Տ Ա Ր Ա Գ

Սուրբ Պատարագը իր խորհրդաբանական հանգամանքով, կը ներկայացնէ զգալիօրէն և յայտնապէս նոյնիսին մեր Փրկիչը Յիսուս Բրիստոս՝ Մարդեղեալ ԱստուածՈրդին: Եկեղեցիներու մէջ ամէն կիրակի մատուցուած Ս. Պատարագը Բրիստոսի զոհաբերութեան խորհուրդն է: Յիսուս Բրիստոս իր զոհաբերութեան խորհուրդով մեզ ալ կը հրաւիրէ զոհաբերութիւն ընել՝ ծախել մեր ունեցածը, ուրանալ անձը և հետեւիլ Իրեն: Եկեղեցի ըսուածը այս իսկ է. **"Հաղորդութիւն Սրբոց":**

Եկեղեցիներու մէջ ամէն Կիրակի մատուցուած պատարագը Բրիստոսի զոհաբերութեան խորհուրդն է որ հաւատացեալները կը փառաբանեն, և կը հաղորդուին՝ իրենց անձը նուիրելով Աստուծոյ ծառայութեան:

"Պատարագ" բառը կը նշանակէ նաեւ "նուէր կամ ընծայ", որ աւելի ուշ սկսաւ գործածուիլ նաեւ "ծառայութեան" համար (տեսնել Հր. Աճառյանի "հայերէն Արմատական Բառարան"): Մոգերը իրենց գանձերը բացին ու Մանուկ Յիսուսին պատարագ՝ ընծայ մատուցին ոսկի, կնդրուկ և զմուռս: Սուրբ Խաչելութեամբ, Յիսուս բացաւ ու ցոյց տուաւ իր Սի՛րտը բոլոր մարդոց, որպէս ներում և շնորհաբաշխ Փրկիչ:

Բրիստոս երբ աշխարհ մտաւ՝ իր Ս. Մնունդ Մարդեղութեամբ, ըսաւ.

«Ձոհեր և պատարագներ չուզեցիր, այլ պատրաստեցիր մարմին մը ինծի համար: Բեզի հաճելի չեղան ողջակէզներ և մեղքերու համար մատուցուած զոհեր: Այն ատեն ըսի. "Ահաւասիկ ես եկայ Բու կամֆդ կատարելու, ո՛վ Աստուած (ինչպէս որ իմ մասիս գրուած է օրէնքի գրքին մէջ)»--Եբր. Ժ. 5-7:

Վերի համարին մէջ յիշուած «Բեզի հաճելի չեղան ողջակէզներ և մեղքերու համար մատուցուած զոհեր»-ը կը նշանակէ թէ Յիսուս, նման Հին Կտակարանի զոհագործուող ողջակէզ մը պիտի չ'ըլլար, այլ տարբեր զոհաբերութիւն մը: Աոյն տարբերութեան համար հեղինակը կը շարունակէ ըսելով.

«Ձոհեր, պատարագներ, ողջակէզներ և մեղքերու համար մատուցած զոհեր հաճելի չեղան Բեզի, և դուն չուզեցիր»

Ապա կ'ըսէ.

**«Ահաւասիկ կու գամ բու կամֆդ կատարելու,
ո՛վ Աստուած»**--Եբր. Ժ. 8-9:

Ուրեմն ի՞նչպէս, և ի՞նչ կը նշանակէ Յիսուսի Պատարագին իմաստն ու խորհուրդը՝ **«Բու կամֆդ կատարելու»** ասոյթը: Չեմ հաւակնիր ըսել թէ ես գիտեմ: Սակայն որպէս աշակերտ ու համեստ հետեւող մը Յիսուս Բրիստոսի, չեմ կրնար չխորհրդածել և չորոնել ինծի շնորհուած պարգեւներու *հոգեկան և մտածողական* պարունակին մէջ:

Ուստի, խորհրդածութիւններս կը ստիպեն ինձ հարցնել: Եթէ հաճելի չե՛ն *Աստուծոյ մատուցուած* արջառներու *զոհերն ու ողջակէզները* և Ան չուզեր ընդունիլ զանոնք: Ուրեմն ինչո՞ւ Յիսուս՝ Որդին Աստուծոյ զոհուեցաւ Խաչին վրայ:

Միթէ Աստուած հեթանո՛ս աստուածներէն մի՞ն նկատուելու է, որոնք անպայման մարդագոհութիւն կ'ուզեն...: Հեթանոս կրօնքի շրջանին *Մողոք չաստուածը* կար, որ ապրելու համար մարդկային զոհեր կը պահանջէր: Յիսուս Որդւոյն ներկայացուցած Աստուածը՝ Հա՛յրն է համայն մարդկութեան և ո՛չ անխիղճ անանձնատրեալ զօրութիւն մը միայն: Մարդեղեալ Յիսուս բացաւ զոհողութեան գերագոյն ծամբան, արիւնի ու Գողգոթայի ծանապարհով, ուր ցոյց կու տայ ոչ միայն Ի՛ր զոհողութիւնը, այլ նաեւ Հօր Աստուծոյ Անձնագոհութիւնն ու սէրը հանդէպ աշխարհամարդուն:

Ուստի, եթէ Մարդեղեալ Յիսուսի զոհողութիւնը համահաւասար և համանման պիտի սեպենք Հին Կտակարանի զոհերուն, որոնք նուիրուած էին Աստուծոյ, ուրեմն Մեր Տիրոջ զոհաբերութիւնը (Հօր Աստուծոյ կամֆով), որո՞ւն ուղղուած էր: Եթէ չենք կրնար սոյն հարցումին պատասխանել ու ջանանք շղարշել զայն **«խորհուրդ»** բառով միայն. նախընտրելի է բնաւ չխօսիլ այդ նիւթին մասին:

Ա. Պատարագի խորհուրդին կարծ և լրիւ իմաստը՝ **«Բրիստոս պատարագուելով կը բաշխուի հաւատացեալ աղօթողներու միջեւ»:** Մարդկութեան հոգին ու խիղճը ցնցելու նպատակով Յիսուս Բրիստոս կը զոհաբերէ Իր Անձը: Աստուած Իր սիրո՛յն ու տառապանքին՝ հոգիի չարչարանքին ու վիշտին ընդմէջէ՛ն խօսելով մոլորած մարդկութեան, կը ջանայ Իրե՛ն վերադարձնել մեղանշական մարդը: Մարդ երբ ականատես ըլլայ իր ահաւոր բարոյական սխալանքին և անկումին հետեւանքը, որով տառապեցուցա՛ծ է մարդասէր՝ Արարիչը (Աստուած կը տառապի Բանգի շատ կը սիրէ

նոյնիսկ մոլորած և շփոթահար մարդ արարածը), ա՛յն ատեն կը սկսի մեղաւորին (Անառակ Որդիին) դարձը դէպի Հայր Աստուած:

Ս. Պատարագի պահուն կը կերակրուինք Քրիստոսի Մարմինով և կը հաղորդուինք Անոր Արիւնով որպէսզի մասնակից ըլլանք Իրեն: Կը մտերմանանք Անձնաւորութիւն և Հեղինակութիւն եղող Աստուծոյ հետ Իր Որդւո՛յն Քրիստոսի միջնորդութեամբ: Հաղորդուիլ կը նշանակէ ներշնչուիլ յաղթական Յարուցեալին հետ, ծանչնալ Ջայն ու Անոր զօրութիւնը և մասնակից ըլլալ Անոր տառապանքին որպէսզի այս կերպով հասնինք (արժանի ըլլանք) մեռելներէն յարութիւն առնելու--Փիլիպ. Գ. 10-11:

Հին Կտակարանի արջառներու զոհաբերութիւնը ուղղուած էր Աստուծոյ որպէս աղօթք, աղերս ու խնդրանք, մարդ արարածներու կողմէ: Իսկ Յիսուս Քրիստոսի Ս. Խաչելութեան զոհաբերութիւնը, Աստուած կ'ուղղէ դէպի մարդ արարածը, որպէսզի ան տեսնէ իր մեղանշումը և զղջումով դառնայ Հօր Աստուծոյ: Ոհ, ի՛նչ հիասքանչ Արարիչ է Աստուած: Տիեզերք մը ուր 100 միլիար ծիր կաթիններ (galaxy) կան, որոնց իւրաքանչիւրը կը պարունակէ աւելի քան 100 միլիար աստղ, կը յայտնացուցանէ ոչ միայն ստեղծագործ զօրութիւնը անճառելի Արարիչին, այլ նաեւ Անոր անճառելի սէրն ու մարդու փրկագործութեան համար անձնազոհողութիւնը նոյնիսկ Իր սիրելի Որդւոյն շրթներով, որ կ'ըսէ Բեզի և ինձի.

**«Առէ՛ք, կերէ՛ք, այս է Իմ Մարմինս»
«Խմեցէ՛ք անկէ ամէնէ՛դ ալ, որովհետեւ
այդ է նոր ուխտի իմ արիւնս, որ կը
թափի շատերուն վրայ՝ մեղքերու
թողութեան համար»--Մատթ. ԻՁ.27-29:**

Բոլոր կրօններն ու հաւատալիքները սխալ և անճիշտ հասկացած էին զԱստուած և Անոր արդարութիւնը և աղերսը՝ մարդ արարածին հետ: Յովհաննէս առաքեալ իր աստուածայայտ իմացումով կը գրէ իր Աւետարանի առաջին գլուխ 17րդ համարին մէջ, ըսելով.

«Օրէնքը Մովսէսի միջոցով, իսկ շնորհն ու ծջմարտութիւնը Յիսուս Քրիստոսի միջոցով եղան»:

Մինչեւ Յիսուս Քրիստոս՝, որ է Ծջմարիտ Աստուածյայտութիւնը, մարդիկ ջանացին հաճեցնել զԱստուած զոհելով իրենց աւելցուէն՝ կենդանիներէն ու հացէն: Մէ՛կ անգամ իսկ մարդ

արարած չմտածեց ուրանալ և զոհել ինքզինքը՝ ի՛ր հպարտութիւնը, փառամոլութիւնը, հեշտասիրութիւնը, ատելութիւնը և վրէժխնդրութիւնը: Վերոյիշեալ պատճառներով, Մովսէսէ, մօտ ութը հարիւր տարի յետոյ Ովսեայ մարգարէն կը գրէ. 2. 6:

**«Քանզի ես ողորմութիւն կ'ուզեմ և ոչ թէ զոհ,
Ու ողջակէզներէն աւելի՝ Աստուծոյ գիտութիւնը»:**

Եսայի մարգարէին անունը կը նշանակէ "Եհովա փրկութիւն է": Ան ապրեցաւ Ն. Ք. 759-690 շրջանին ու մարգարէացաւ մօտ 60 տարի: Եսայի ոչ միայն ունեցաւ Հոգիին ներշնչումը, այլ նաեւ հասկցաւ սոյն յայտնութեան **իմաստը** ու կոչուեցաւ "Աւետարանիչ": Եսայի մարգարէն շնորհը ունեցաւ թափանցելու Աստուծոյ խորհուրդին ու դարերու համար Բանդակեց ըսելով.

**«Ի՞նչ պէտք է ինծի ձեր զոհերուն շատութիւնը, կ'ըսէ
Տէրը.**

Ձեր խոյերուն ողջակէզներէն

Ու պարարտ անասուններուն ծարպէն կշտացած եմ:

Եւ զուարակներուն ու գառներուն

Եւ նոխազներուն արիւններէն չեմ ախորժիր:

Նաեւ երբ աղօթքնիդ կը շատցնէք, պիտի չլսեմ.

Վասնզի ձեռքերնիդ արիւնով լեցուն են»:-Ա. 11, 15:

Աստուած կը հակադրէ մարդուն կեղծ, շինծու ու երեւութական զոհաբերութիւնը, իր **ճշմարիտ ու շնորհաբաշխ** զոհաբերութեամբ: Աստուծոյ համար արդարութիւնը, ո՛չ թէ վրէժխնդրութիւն է մարդու անհնազանդութեան դէմ, այլ՝ **Ան կը ներէ՝** ապաշխարող ու զղջացող մեղաւորը իր անհուն ողորմութեամբ, անսպառ սիրով ու շնորհով: Սոյն առարկայակա՛ն, շօշափելի ու տեսանելի շնորհ-ընծայումը Ան ցոյց տուաւ Գողգոթայի վրան: Ո՛չ թէ **պահանջելով**, որ Յիսուս Որդին սպաննուի, ու Անոր մեռած Մարմինը իրեն ընծայուի, այնպէս ինչպէս Ակամեմնոն ըրաւ իր մատղաշ աղջիկը (Իֆիծէնեա)ն խողխողել տալով ծովերու աստուծոյն, այլ՝ որպէսզի մարդ արարած, Գողգոթայի Ս. Խաչելութեամբ տեսնէ՝ Անոր Որդւոյն ցաւատանջ մահը, (մարդու մեղանշումին որպէս հետեւանք) և Հօր Աստուծոյ անհանգրուան, անսկիզբ և անվախճան սէրը, ու մարդ զեղջի գայ, ապաշխարէ ու հաղորդուելով Պատարագեալին Մարմնոյն ու Արիւնին, ստանայ յաւիտենական կեանք:

Յիսուս «Մարմին եղա՛ւ», ապրեցա՛ւ, գործեց: Գիրք մը չտուաւ մարդկութեան, Ան՝ *Ինքզի՛նք* տուաւ: Ան ինքզինք *ամբողջովին* բաշխեց, ընծայեց անվերապահօրէն, առանց պայմանի, անսակարկ ու անխարդախ:

Յիսուսի կրօնփին հիմնաքարը սէրն է, ու շաղախը՝ գոհաբերութիւն: Ան երջանկացուցած է բոլոր հաւատացեալները: Յագեցուցած է բոլոր հոգեկան ծարաւները: Ոգեկան հաց է դարձած բոլոր Ձինք սիրողներուն: Յիսուս ջո՛ւր հրամցուց ծարաւին, հաց՝ քաղցածին, բժշկութիւն՝ հիւանդին, յոյս՝ սրտաբեկին ու յետոյ բեկանելով Իր Մարմինն ու Արիւնը սրբարար Խաչելութեամբ, բաշխեց Ձայն բոլորին: Տալն ու տրուիլը սիրո՛յ արտայայտութիւններ են: Յոյսի և գոյատեւման համար, Մարդեղեալ Յիսուս մեռնելո՛ւ կարողացաւ բաշխել Իր սրբարար Մարմինը քեզի և ինծի: Այդ սրբազան Ընծայումի ընդմէջէ՛ն ըսաւ աշակերտներուն, *«Առէ՛ք, և կերէ՛ք»*--Յով. Զ. 54-59.

«Ես եմ կենդանի հացը որ իջած է երկինքէն. եթէ մէկը այս հացէն ուտէ՝ յաւիտեան պիտի ապրի. և այն հացը զոր ես պիտի տամ, իմ մարմինս է զոր ես պիտի տամ աշխարհի կեանքին համար:

Ճշմարիտ, ճշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի, եթէ չուտէք Մարդու Որդիին Մարմինը, և չըմպէք Անոր Արիւնը՝ ձեր մէջ կեանք չէք ունենար»: Ով որ կ'ուտէ իմ Մարմինս և կ'ըմպէ Իմ Արիւնս՝ յաւիտեանական կեանք ունի. և ես վերջին օրը յարութիւն պիտի տամ անոր»--Յով. Զ. 47- 63:

Պատարագի Սուրբ Հաղորդութեան պահուն, Յիսուս պատուէր մը կու տայ Իր աշակերտներուն, որ թէեւ անտեսուած է սակայն չափազանց խորիմաստ է: Ան կ'ըսէ. Ղուկ. ԻԲ.19:

«Այս քանը ըրէք Իմ յիշատակիս համար»:

Ի՞նչ կը նշանակէ *«Այս քանը ըրէք»* պատուէրը: Հպանցիկ ակնարկով այնպէս կը թուի մեզի, թէ ամէն անգամ որ մասնակցինք Ս. Հաղորդութեան Ձինք յիշենք: Իւրաքանչիւր հաղորդուող, ժամ մը Ս. Պատարագի ներկայ ըլլալէն յետոյ, անկասկած Ձինք յիշելո՛ւն համար կը հաղորդուի, և ոչ ուրիշ նպատակով: Միթէ Մեր Տէրը ա՛յդքան փառասէր էր որ Ձինք յիշելու համար ընենք: Ո՛չ, այլ *«այս քանը ըրէք»* պատուէրը ունէր խորասոյզ խորհուրդ մը:

(Յետագայ խորհրդածութիւններս համեստ մտածումներ են միայն):

«Այս բանը ըրե՛ք»ը ոչ թէ միայն պատարագող Բահանային Ս. Հաղորդութիւն մատակարարե՛լն է հաւատացեալներուն, այլ ուղղուած է բոլոր հաւատացեալներուն, որոնք կը մասնակցին Յիսուսի Բեկանեալ Մարմինը ծաշակելով, իրենք զիրենք պարտաւորութեան կ'ենթարկեն «ըրե՛ք»ի մը, որուն նպատակը կը գտնուի մի միայն յիշելու մեր Տէրը՝ Յիսուս Բրիստոսի *արա՛րքը*:

Հաւատացեալը՝ Յիսուսի աշակերտողը *ուխտաւոր* մը կը դառնայ ծաշակելով Անոր Մարմինը: Ան Մովսէսի Օրէնքին հետեւող մը չէ՛ ալլեւ, այլ իր Տիրոջ Յիսուսի: Մարդեղեալ Յիսուսի վերջին արարքը եղաւ բեկանուիլ՝ կոտորտուիլ և մեռնիլ: Ուստի ամէն անգամ որ հաւատացեալ մը կը մասնակցի Տիրոջ Մարմնին ու Արիւնին, պարտ է յիշել ու գիտնալ, թէ ինք աշխարհի վրայ ալլեւ իր իրաւունքը փնտռելու չէ՛: Իր արժանապատուութիւնը և անձնապաշտութիւնը պարտ է կոտրել: Իր "ես"ը պէտք է ուրանալ: Ինչո՞ւ, որովհետեւ հաւատացեալը մասնակցելով, ինքզինքն զոհաբերո՞ղ Տէր Յիսուսի Սուրբ Հաղորդութեան, *ուխտած կ'ըլլայ նաեւ մասնակցիլ ու շարունակել իր Տիրոջ չարչարանքները և անձնուրացութիւնը, վկայել*:

Պօղոս առաքեալ այս մասին շատ իրատես կերպով կ'արտայայտուի, ըսելով.

Առաջին.- «Քա՛ւ լիցի որ ես պարծենալու ուրիշ բան ունենամ, քան մեր Տէր Յիսուս Բրիստոսի խաչը միայն, որով աշխարհը խաչը ելած է ինծի համար, ես ալ՝ աշխարհի»--Գաղատ. 2. 14:

Երկրորդ.- «Այսուհետեւ թող ոչ ոք նեղութիւն պատճառէ ինծի, որովհետեւ ես իմ մարմնիս մէջ կը կրեմ Բրիստոսի չարչարանքները»--Գաղ. 2.17:

Յիսուս Բրիստոս իր զոհաբերութեան խորհուրդով մեզ ալ կը հրաւիրէ զոհաբերութիւն ընել: Հետեւիլ իրեն, ուրանալ անձը և անձին մղումները և ցանկութիւնները:

Կը խոստովանիմ թէ շատ դժուար է ուրանալ մեր իրաւունքը: Սակայն պատուէրը Անկէ է, որ ուրացա՛ւ իր իրաւունքը ու մեր փրկութեան համար յանձն առաւ բեկանուիլ և կոտորտուիլ: Հետեւաբար, սոյն պատուէրը ունի իր մէջ նաեւ պարզ պատասխանը, որ է. «Այս բանը ըրե՛ք իմ յիշատակիս համար»: Այսինքն, Ձիս կրնաք յիշել մի միայն երբ *դուք եւս յանձն կ'առնէք բեկանուիլ և կոտորտուիլ նման Ինծի, կ'ըսէ Յիսուս մեր Փրկիչը և Աստուածը*:

Ալպէո Նորատունկեան